

6/5 - 1970

Med forbehold om endringer.

Interpellasjon til Regjeringen fra stortingsrepresentant
Rolf Mollen:

"Undersøkelser har vist at en betydelig del av den norske ungdom er fysisk uskikket for militærtjeneste og at en ikke ubetydelig del av rekruttene nå overføres til lettere tjeneste. Dette synes å indikere en betenkelig helsemessig tendens i samfunnet som helhet, da forholdet avspeiler seg såvel før som etter sesjon.

Hvilke tiltak akter Regjeringen, på bakgrunn av denne situasjon, å sette i verk med sikte på å nå fram til hensiktsmessige former for fysisk fostring i Forsvaret, og hvilke tiltak kan tenkes å komme på tale for å bedre den fysiske fostring ved skoler, i bedriftslivet og i samfunnet som helhet?"

Statsminister Per Bortens svar i Stortinget
onsdag 6. mai 1970.

Ved kgl. res. av 16. desember 1966 satte Regjeringen ned en komité med fylkesmann Sandens som formann.

Komiteen fikk til mandat å utrede behovet for idrett og fysisk fostring.

Denne komiteen avgav sin innstilling 4. juli 1969. Komiteen har imidlertid ikke tatt opp spørsmålet om idrett og fysisk fostring i forsvaret. Jeg skal derfor si noen ord om dette. Forsvarets sanitet foretok i 1967 en undersøkelse over årsakene til det store antall dimitteringer grunnet sykdom i hærens øvelses- og feltavdelinger.

Undersøkelsen viste at 40 % av de vernepliktige av medisinske grunner faller fra feltavdelingene som stridende i løpet av tiden fra og med sesjon til endt førstegangstjeneste. De fleste av disse fortsetter dog

-3-

sin tjeneste i forsvaret eller i sivilforsvaret i stillinger der man har tatt hensyn til de faktorer som bevirker den endrede legekjenning. Bare 9 % blir kjent udyktige til tjeneste i vårt totalforsvar.

Ved sesjonsundersøkelsene er hovedårsakene til nedskrivninger, nedsatt syn. Ved de undersøkelser som foretas ved innrykk til tjeneste, er det vesentlig psykiske avvik og sykdommer i bevegelsesorganene som er årsakene, og samme sykdomsbilde fremtrer også under førstegangstjenesten. Ofte synes det å være en vekselvirkning, og årsaken til rene udyktighetskjenninger er som regel en kombinasjon av en rekke både fysiske og psykiske og/også sosial faktorer.

Det har ført til at man har satt i gang undersøkelser blant grupper av skolebarn for å følge deres

fysiske utvikling Og det er meningen at disse skal følges helt fram til undersøkelsen ved sesjonen. Derved vil man kunne få et sikrere bilde av hele den fysiske utviklingen i barne- og ungdomsårene og bedre se hvor og eventuelt hvorfor et eventuelt forfall eller en stagnasjon finner sted i ungdomsårene. Forsvarsdepartementet overveier også å foreta tilsvarende tester som nå gjennomføres på sesjonen ved innrykk til og dimisjon etter endt førstegangstjeneste, i hvert fall for en del av de vernepliktige. Slike tester vil i tilfelle gi bedre holdpunkter for å bedømme militærtjenestens innflytelse på mannskapenes fysiske form.

Det er klart at det kan gjøres mere for å bedre den fysiske fostringen i den tiden ungdommene er inne til tjeneste i forsvaret, men som det fremgår av det som allerede er sagt, så er ikke det nok, fordi alt tyder på at skal man oppnå virkelige resultater, så må tiltakene settes inn allerede i barnealderen. Jeg vil også peke på at til tjeneste i forsvaret innkalles jo bare den ene halvparten av befolkningen, nemlig den mannlige. Det er jo like viktig å ta vare også på helsetilstanden og den fysiske fostring hos den kvinnelige del av befolkningen. Det foreligger også undersøkelser utenfor forsvarets organisasjoner som tyder på at hvis man skal ha sjanse til effektiv å bedre den fysiske fostringen og også å

kunne rette opp fysiske svakheter, så må tiltakene settes inn allerede fra 5-årsalderen. Og med henblikk på dette ser det ut til at det system vi i dag betjener oss av i skolen, kan forbedres vesentlig. Utviklingen av det såkalte velferdssamfunnet med mindre krav til kroppslige ytelser i arbeidslivet, kortere arbeidstid, mere ensidige arbeidsoperasjoner - ser også ut til å øke behovet for planmessig aktivitet for å holde kroppen i form. Skolebarna derimot ser ut til å få lengre arbeidsdag og hardere påkjenning i den utvikling vi er inne i. Den rene kunnskapsmengden som de må tilegne seg, synes å øke, konkurransepresset i hele skolesystemet er tiltakende og

sentraliseringen i skolene ofte med lang transport til og fra skolen, gjør at mange barn og unge har en lengre og hardere arbeidsdag enn voksne og tid til idrett og lek og kroppslig arbeid er redusert tilsvarende. Jeg tror det er dekning for å si at skoleverket vårt har ikke tatt konsekvensene av dette. Riktig nok er det på normalplanene i skolene avsatt en del tid til gymnastikk og fysisk fostring og utstyret er også langt bedre enn for noen år tilbake. Men likevel så går alle meldinger ut på at det er veldig variabelt med virkelig planmessig fysisk aktivitet i skolen.

Et forhold som er grunn til å merke seg særlig, er at aktiviteten på dette området ser ut til å variere sterkt fra skoleslag til skoleslag, og her ser det ut som

særlig de yrkesrettede skoler har svært tilfeldig undervisning når det gjelder fysisk fostring. Utstyret synes også å være dårligere enn ved en del av de andre skoleformene.

Som nevnt synes undersøkelsene som er foretatt, å tyde på at det er særdeles viktig å få tatt hånd om barna helt fra 5-årsalderen og i alle tilfelle helt fra de innskrives i skolen i sjette eller syvende år. Vi synes også å måtte bygge ut et mere effektivt registreringsapparat for å oppdage nettopp de individene som har spesielt behov for fysisk fostring, kanskje på grunn av svakheter i enkelte organer. Her kan det åpenbart oppnås store resultater hvis man begynner i tide. I dag er det å frykte

at kanskje nettopp de som har størst behov for spesiell veiledning, de faller utenfor den fysiske aktivitet i skolen. Dette tilsier at vi må få en mere planmessig kroppsøving allerede fra første klasse, og at vi må bygge ut det nødvendige apparat for registrering av dem som trenger spesialbevakning. Dette vil si at vi må erkjenne at skolens helseansvar går noe lenger enn det gjør i dag, og man må tilsette de nødvendige lærere med spesialoppdrag i samsvar med dette.

Men det er klart at skolen og de offentlige myndigheter makter ikke denne oppgaven alene, og her kommer det frivillige barne- og ungdomsarbeid inn med sin uvurderlige innsats. Både faktisk og pedagogisk gjør alle de fri-

villige institusjoner som aktiviserer de unge, et arbeid som ikke kan erstattes med offentlige tiltak. Det tilsier at vi må bygge både på en øket offentlig innsats og en øket stimulering til de frivillige organisasjonene. Vi må komme fram til den erkjennelse at effektiv fysisk fostring er mere verdifull enn behandling etter at skadene er inntrådt. Vi må naturligvis ha begge deler, men for den allmenne trivsel bør det ikke herske tvil om at det styrkende forebyggende arbeid er det som fører til størst tilfredshet og trivsel for det enkelte individ.

Jeg nevnte innledningsvis Sandene-komiteens innstilling. Denne innstillingen er forelagt de berørte

institusjoner og organisasjoner til uttalelse. Statens idrettsråd vil nå få seg forelagt det materiale som foreligger, og det vil deretter bli utarbeidet en melding til Stortinget som kan gi grunnlag for en mer omfattende debatt om denne sak.